

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Divi Thomae Aqvinatis Doctoris Angelici Opera Omnia

Summa diligentia ad exemplar Romanæ Impreßionis restituta

Complectens Quæstiones, Qvæ Disputatæ Dicuntvr, & Quæstiones
Quodlibetales, siue Placitorum eiusdem S. Thomæ

Thomas <von Aquin, Heiliger>

Venetiis, 1593

Vtrum malum habeat ideam in Deo.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72780](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72780)

verissime in Deo, & practicam & speculatiuam cognitionem ponimus. Nunc ergo videndum est fm que modum predictorum, idea in diuina cognitione possit poni. idea ergo, vt ait Aug. secundum proprietatem vocabuli forma dr. q. si re attendamus, idea est ro rei, vel similitudo. inuenimus autem in quibusdam formis duplicem respectu, vnum ad id, quod fm eas formatur, sicut scientia respicit sciendum: alium ad id, quod est extra, sicut scientia respicit scibile, hic tamen respectus non est oī formæ eōis, sicut primus. hoc igitur nomen forma importat solum primum respectum, & inde est q. forma semp notat habitudine causæ. est enim forma quodammodo causa eius quod secundum ipsam formatur, siue formatio fiat per modum inherentiæ, sicut in formis intrinsecis, siue p. modū imitationis, vt informis exemplaribus: sed similitudo, & rō respectu et secundū habent, ex quo non cōpetit eis habitudo causæ. Si ergo loquamur de idea fm propriam nois rōnem, sic non extēdit se nisi ad illā scientiam, secundum quā aliqd formari pōt, & hæc est cognitio actū practica, vel virtute tm, quæ et quodammodo speculatiua est: sed tamen si ideā cōiter appellemus similitudinē vel rōnē, sic idea et ad speculatiuā cognitionē pure pertinere pōt, vel magis proprie dicamus, q. idea respicit cognitionē practicā actū vel virtute, similitudo autem, & ratio tam speculatiuam quā practicam.

Lib. 83. q. 9. 46. tom. 4.

In corp. art.

In solut. ad 3. art. 9. & in corp. art.

AD PRIMVM ergo dicendū, q. Aug. formationē ideæ refert non tantum ad ea quæ sunt, sed et ad ea quæ fieri possunt, de quibus si nunquam fiat est cognitio aliquo modo speculatiua, vt ex dictis patet.

AD SECVDVM dicendū, q. rō illa pcedit de cognitione illa, quæ est practica virtute non actū, quā nihil prohibet aliquo modo speculatiuam dici secundum q. recedit ab operatione secundum actū.

AD TERTIVM dicendū, q. exemplar quīs importet respectū ad id qd est extra: tm ad illud extrinsecū importat habitudinē causæ, & id p. priē loquēdo ad cognitionē p. net q. est practica habitu vel virtute: nō autē solū ad illā quæ est actū practica: qa aliquid pōt dici exemplar, ex hoc q. ad eius imitationē pōt aliqd fieri etiam si nunquam fiat, & similiter est de ideis.

AD QVARTVM dicendū, q. practicus intellectus est de his quorum principia sunt in nobis nō quoquo modo, sed in quantum sunt per nos operabilia. Vnde & de eis quorum causæ sunt in nobis, possumus habere speculatiuam scientiam, vt ex dictis patet.

AD QVINTVM dicendū, q. intellectus speculatiuus, & practicus nō distinguuntur p. hoc qd est hēre formas a rebus aut ad res, qa et in nobis intellectus practicus quandoq. habet formas a rebus sumptas: vt cum aliquis artifex ex artificio aliquo viso concipit formam secundum quam operari intendit, vnde nō oportet etiam, vt omnes formæ quæ sunt intellectus speculatiui, sint acceptæ a rebus.

AD SEXTVM dicendū, q. idea practica & speculatiua in Deo nō distinguuntur quasi duæ ideæ, sed quia secundū rōnem intelligēdi practica addit sup speculatiuā ordinē ad actū: sicut homo addit supra animal, rationale, nec homo tamē & animal sunt duæ res.

AD SEPTIMVM dicendū, q. pro tātō dicitur eadē essēdi & cognoscēdi esse principia, qa quæcunq. sunt principia essēdi, sunt etiā principia cognoscēdi, non autē ecōuerso, cum effectus interdum sint principia cognoscēdi causas. vnde nihil phibet formas intellectus speculatiui esse tantū principia cognoscēdi, formas autē intellectus practici eē prin-

cipia essēdi, & cognoscēdi simul.

AD OCTAVVM dicendū, q. simplex notitia dicitur non ad excludendum respectum scientiæ ad sciendum qui inseparabiliter omnem scientiam comitantur, sed ad excludendum admisionem eius, qd est extra genus notitiæ, sicut est existētia rerum, quæ addit sciētia visiois, vel ordo voluntatis ad res formā pducēdas, quæ addit sciētia approbationis sicut est ignis dicitur corpus simplex non ad excludendum partes essentialis eius, sed cōmitionem extrinsecam.

AD NONVM dicendum, q. verum, & bonū in se inuicem coincidunt, quia & verum est, quod dicitur bonū, & bonum est quoddā verū, vnde & bonū pōt cōsiderari cognitione speculatiua, prout cōsideratur veritas eius tantū, sicut cum definimus bonū, naturā eius ostendimus: pōt etiā cōsiderari practice, si cōsideretur, vt bonū, hoc autē est, si cōsideretur in quātū est finis motus, vel operationis, & sic p. q. nō sequit ideas, vel similitudines, vel rōnes diuini intellectus ad practicam tantum notitiā pertinet, ex hoc q. respectus terminatur ad bonum.

AD PRIMVM, Quod cōtra obijciuntur dicendū, q. apud Deum nō currunt tēpora neque decurrunt quia ipse sua aternitate, quæ est tota simul, tenet tēpus includit, & sic eodē modo cognoscit practica, prætita, & futura, hoc est quod dicitur Eccl. 3. Domino Deo nostro nota sunt omnia antequam crearentur: sic & post perfectum cognoscit eadē, sic non oportet, q. idea proprie accepta immensam practicā cognitionis excedat, ex hoc q. per eam etiam prætita cognoscuntur.

AD SECVDVM dicendū, q. illa cognitio, quæ dicitur artifex creatus habet p. formas operatiuas ad inuentionem operari nō intēdit, non est vique quæ operatiua cognitio, sed habitualiter practica: cognoscit autē artificis qua cognoscit artificiatā, nō vt in practica lia ab ipso, quæ est pure speculatiua, nō habet ideas respōdentes sibi, sed forte rōnes, vel similitudines.

AD TERTIVM dicendum, q. est commune practica, & speculatiua scientiæ, q. sit per principia causas. vnde ex hac ratione non potest probari de aliqua scientia, q. sit speculatiua, neque quæ sit practica.

ARTICVLVS IIII.

Vtrum malum in Deo ideam habeat.

QVARTO queritur, vtrum malum habeat ideam in Deo. Et videtur, q. sic. Deus n. habet scientiam simplicis notitiæ de malis: sed idea a quo modo responderet scientiæ simplicis notitiæ, secundum q. large sumitur pro similitudine, vel ratione, ergo malum habet ideam in Deo.

¶ 2 Præt. Malum nihil prohibet esse in bono, non est ei oppositum: sed similitudo mali non opponitur bono, sicut nec similitudo albi non opponitur contrariis in animo non sunt contrariæ species, ergo nihil prohibet in Deo, quāuis in bono, ponere ideam, vel similitudinem mali.

¶ 3 Præt. Vbi cūque est aliqua communitas, ibi est aliqua similitudo: sed ex hoc ipso, q. aliquid est participatio entis suscipit entis prædicationē, vt dicitur 3. Metaphysicorum, q. negationes, & prædicationes dicuntur entia. ergo ex hoc ipso, q. malum est participatio boni, habet aliquam similitudinem in Deo, qui est summum bonum.

¶ 4 Præt. Omne illud, qd per se ipsum cognoscitur, habet ideā in Deo: sed salū per se ipsum cognoscitur.

scitur sicut & verū: sicut enim prima principia sunt per se nota in sua veritate, ita eorum opposita sunt per se nota in sua falsitate. ergo falsum habet ideam in Deo, falsum autem est quoddam malum, sicut & verum est intellectus bonum, ut dicitur in 6. Ethic. ergo malum habet ideam in Deo.

¶ 5 Præ. Quicquid habet naturam aliquam, habet ideam in Deo: sed vitium cum sit virtuti cōtrariū, ponit aliquam naturam in genere qualitatis. ergo habet ideam in Deo: sed ex hoc ipso quod vitium est, est malum. ergo malum habet ideam in Deo.

¶ 6 Præ. Si malum non habet ideam, non est hoc nisi quia malum est non ens: sed formæ cognitivæ possunt esse de non entibus: nihil enim prohibet imaginari montes aureos aut chimæram. ergo nihil etiam prohibet mali ideam esse in Deo.

¶ 7 Præ. Inter res signatas nō habere signū est esse signatum, ut patet in oibus quæ signantur: sed idea est quoddā signū ideati. ergo ex hoc ipso quod a rebus bonis habentibus ideā in Deo, quod malū non hēt, debet dici ipsum esse ideatum vel formatum.

¶ 8 Præ. Quicquid est a Deo, habet ideā in Deo: sed malum pēnā est a Deo. ergo habet ideam in ipso.

SED CONTRA. Omne ideatum habet esse terminatum per ideam: sed malum non habet esse terminatum cum non habeat esse: sed privatio sit entis. ergo malum non habet ideam in Deo.

¶ 2 Præ. Secundū Diony. exēplar vel idea est prædeterminatio diuinæ voluntatis: sed voluntas Dei non hēt, nisi ad bona. ergo malum nō habet ideam in Deo.

¶ 3 Præ. Malum est privatio modi speciei, & ordinis secundum Augustinum: sed ideas Plato species appellavit. ergo malum non potest habere ideam.

RESPON. Dicendum, quod idea secundum propriam sui rationem, ut patet ex dictis, importat formam, quæ est principium formationis alicuius rei. vnde, cum nihil, quod est in Deo, possit esse mali principium, non potest malum ideam habere in Deo si proprie accipiatur idea. sed nec si accipiatur communiter pro ratione vel similitudine, quia secundum August. malum dicitur ex hoc ipso, quod non habet formam. vnde cum similitudo attendatur secundum formam, aliquo modo participat, non potest malum similitudinem aliquam in Deo habere: cum aliquid dicatur malum, ex hoc ipso quod a participatione diuinitatis recedit.

AD PRIMUM ergo dicendum, quod scientia simplicis notitiæ, non solum est de malis, sed etiam de quibusdam bonis, quæ nec sunt, nec erunt, nec fuerunt. & respectu horum ponitur idea in scientia simplicis notitiæ, non autem respectu malorum.

AD SECUNDVM dicendum, quod non negatur malum habere ideam in Deo ratione oppositionis tantum: sed quia non habet aliquam naturam per quam aliquo modo participet aliquid quod sit in Deo, ut sic similitudo eius accipi possit.

AD TERTIVM dicendū, quod illa cōitas qua aliqd prædicatur communiter de ente & non ente, est rōnis tantum, quia negationes & privationes non sunt nisi entia rationis: talis autē communitas non sufficit ad similitudinem de qua modo loquimur.

AD QVARTVM dicendum, quod hoc principium: nullum totū est maius sua parte, esse falsum, quoddam verum est. vnde cognoscere hoc esse falsum, est cognoscere quoddam verum: falsitas tamen principij non cognoscitur, nisi per privationem veritatis: sicut cæcitas per privationem visus.

AD QVINTVM dicendū, quod sicut actiones malæ quātū ad id, quæ habēt de entitate, bonæ sunt, & a Deo sunt: ita est etiā de habitibus, quæ sunt earū principia, vel effectus. vñ ex hoc, quæ sunt mala, non ponūt aliquam naturam: sed solum privationem.

AD SEXTVM dicendū, quod aliquid dicitur nō ens dupliciter. Vno modo, quia non esse cadit in definitione eius, sicut cæcitas dicitur non ens, & talis non entis, non potest concipi aliqua forma, neque in intellectu, neque in imaginatione, & hmoi non ens est malum. Alio modo, quia non inuenitur in rerum natura, quāuis ipsa privatio entitatis non claudatur in eius definitione, & sic nihil prohibet imaginari non entia, & eorum formas concipere.

AD SEPTIMVM dicendum, quod ex hoc ipso, quod malum non habet ideam in Deo, a Deo cognoscitur per ideam boni oppositi, & per hunc modū se habet ad cognitionem: ac si haberet ideam, non autē ita, quod privatio ideæ responderet ei pro idea, quia in Deo privatio esse non potest.

AD OCTAVVM dicendum, quod malum poene exit a Deo sub ratione ordinis iustitiæ, & sic bonū est, & ideam in Deo habet.

ARTICVLVS V.

Utrum prima materia ideam habeat in Deo.

QVINTO queritur, utrum materia prima habeat ideā in Deo. Et videtur, quod nō. Idea enim sicut Augustinus forma est: sed materia nullam hēt formā. ergo nulla idea in Deo materiæ responderet.

¶ 2 Præ. Materia non est ens, nisi in potentia. si ergo idea habet ideato respondere, & habet ideam, oportet quod eius idea sit in potentia tantum: sed in Deo potentialitas non cadit. ergo materia prima non habet ideam in ipso.

¶ 3 Præ. Ideæ sunt in Deo eorū quæ sunt, vel esse possunt: sed materia prima, nec est per se separata existēs, neque esse potest. ergo nō habet ideam in Deo.

¶ 4 Præ. Idea est, ut sicut eam aliquid formetur: sed materia prima numquā potest formari, ita ut forma sit de essentia eius. ergo si haberet ideam, frustra esset idea illa in Deo, quod est absurdum.

SED CONTRA. Omne, quod procedit in esse a Deo habet ideam in ipso: materia est huiusmodi. ergo & cetera.

¶ 2 Præ. Omnis essentia derivat ab essentia diuina: ergo quicquid habet aliquā essentia, habet ideam in Deo: sed materia prima est huiusmodi. ergo & c.

RESPON. Dicendum, quod Plato, qui inuenitur primo locutus fuisse de Ideis, non posuit materiæ primæ aliquam ideam, quia ipse ponebat ideas, ut causas ideatorum: materia autem prima nō erat causatum ideæ: sed erat ei causa: potuit enim duo principia ex parte materiæ, scilicet magnum, & paruum: sed vnum ex parte formæ, scilicet ideā. Nos autem ponimus materiam causatam esse a Deo. vnde de necessesse est ponere, quod aliquo modo sit eius idea in Deo, cum quicquid ab ipso causatur, similitudinem ipsius utriusque retineat: sed tamen si proprie de idea loquamur, non potest poni, quod materia prima per se habeat ideam in Deo distinctā ab idea formæ, vel compositi: quia idea proprie dicta respicit rem, secundum quod est producibilis in esse: materia autem non potest exire in esse sine forma, nec econuerso. vnde proprie idea non respondet materiæ tantum, nec formæ tantum: sed composito toti respondet vna idea, quæ est factiua totius, & quantum ad formā, & quantum ad materiam.

Quæst. dif. S. Tho. RR riam.

p. p. q. 15. a. ad 1. Lib. 81. que. 4. 46. com. 4.

In dialogo de natur. non multū remote ante medium.

In 6. Met. tex. 8. 103. 6. Ethic. c. 6. 103. j.

In lib. de natura boni. c. 4. & sequentibus tom. 6. Ar. præc.

In lib. de vera religione. c. 18. cetera. c. 18. de tract. 1. in loquaz super illud. Sicut ipse fr. dicitur ad illud. tom. 1. & 9.